

BJØRN BJØRNSEN
—
NORGE
ETTER
1945

J. W. CAPPELENS FORLAG A·S

75:50

75c 052991

© J. W. Cappelens Forlag a.s., Oslo 1975
Omslag ved Leif Bakke
Sats, repro og trykk: Aktietrykkeriet - Oslo, 1975

Billedredaksjon og layout Marion Rødland

ISBN 82-02-03371-3 (hf.)
ISBN 82-02-03372-1 (ib.)

Universitetsbiblioteket
i Tromsø

9 948.1.034/.085 (084)

FORORD

Dette er 30 års norgeshistorie sett gjennom avisenes spalter. Hensikten har ikke vært å gi en fullstendig oversikt, men gjennom raske streiftog i dagspressen å la oss gjenoppleve store og små begivenheter som har preget tiden etter 1945. Prinsippene for utvalget har vært å ta med de nyheter som forteller noe karakteristisk om tiden, dens tempo, rytme, holdninger og mennesker. Videre har boken et norsk ut-siktspunkt – verdensbegivenhetene har bare fått plass i den utstrekning de ble innslag i norsk debatt og norsk historie.

Hovedkilder for boken har særlig vært Dagbladet, Aftenposten og Arbeiderbladet, men også lokalaviser, tidsskrifter, billedblad og andre dagsaktuelle kilder er benyttet.

Bildene kommer fra private og offentlige arkiver. Billedsentralen, NTB og Dagbladet har vært hovedleverandører.

Mange mennesker har vært i sving med den kompliserte produksjonen. Marion Rødland har forestått billedutvalg og layout, Torill Bjørnsen har deltatt i billedredaksjonen og Gro Stangeland i produksjonen.

En spesiell takk til trykkeriets fagfolk som har overvåket arbeidet gjennom travle måneder, til Hans F. Dahl for gode råd og kritiske bemerkninger underveis, til arkivar Mari Evenrud og alle gode hjelpere i stoff- og billedarkiver.

BJØRN BJØRNSEN

1945

REDSLENE

18 000 lik om dagen

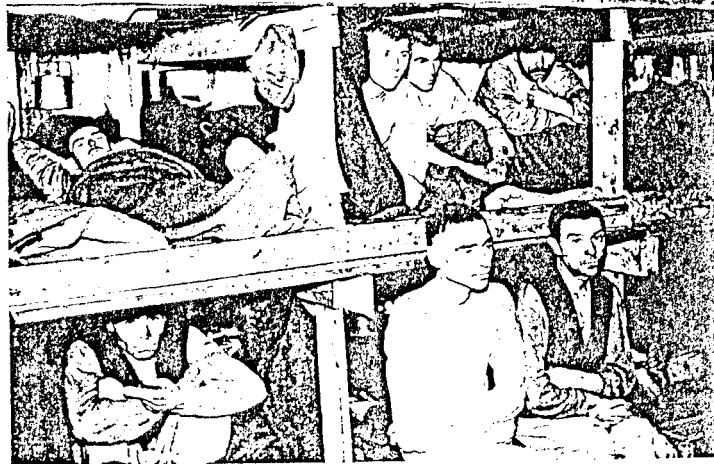
22.5. Skildringene fra de tyske konsentrasjonsleirene blir mer og mer rystende. Språket mangler ord for å beskrive hva politifullmektig Nils Onsrud fra Arendal har opplevd i en såkalt NN-leir (utryddelsesleir) i Elsass.

Leiren, som het Natzweiler, hadde 3500 fanger som systematisk ble pint i hjel med tungt arbeid, pryl, dårlig ernæring og tynne klær i 1000 meters høyde. Av de 71 som ble sendt sammen med Onsrud dit, er bare 23 i live og bare seks av dem kan kalles friske.

— Det var et mareritt som stiller Dantes helvete i skyggen, konstaterer politifullmektigen.

Skiensmannen, advokat Hans Cappelen, ble også sendt til en N-N-leir etter å ha blitt torturert og dødsdømt i Norge. NN-fangene ble brukt til å brenne jødelik — 18 000 om dagen i hypermoderne gassovner. På den siste transporten døde over halvparten. Cappelen veide 47 kilo da han kom til Sverige.

Hver dag bringer nye historier, fra Bergen Belsen, Neuengamme, Auschwitz — infernoer vi ikke hadde trodd mennesker kunne skape.

Dette synet møtte befrierte i en leir for russiske krigsfanger på Saltfjellet.

Bordell i Oslo

17.5. Over 120 franske pikere har vært innregistrert på det tyske bordell i Dronningens gt. 6 i Oslo. For et par dager siden var det razzia der. Hos pikene ble det funnet over en million kroner i kontanter, samt papirer som tyder på at store beløp er sendt til Frankrike. Deres konti i franske banker vil imidlertid bli beslaglagt i likhet med kontantene.

MASSEGRAVER

18.6. Massegrav på massegrav blir kjent. På Ulvensletten ved Bergen er det funnet tyve lik som man antar er utenlandske fanger. Ellers søkes det etter henrettede nordmenn i sandtaket ved Nyland, ved Woxen i Aker og på Hovedøya.

23.6. I Bø i Steigen er det funnet en massegrav med over 500 russere som har bukket under for kulde, sult og mishandling.

MATKONVOI FRA DANMARK

11.6. Ikke bare har vi fått nytte godt av danskenes hjelpsomhet og offervilje under krigen. Men fremdeles fortsetter gavestrømmen i mengder som aldri før. Forleden kom tre fiskeskøyter fra den vestre byen Lemvig, fullastet med mat. Fredag kommer en hel konvoi med 30 kuttere. Dertil kommer en rekke toglaste. Over hele Danmark har det vært innsamlinger som har gitt fantastiske resultater.

ET KRAV

De som på sin egen kropp har fått føle hvad krig og nazisme er, som har utstått sult, pinsler og slaveri, eller som har mistet sine nærmeste, de vil stille et krav, først til de ansvarlige politikere og embedsmenn, men dernest til alle tenkende mennesker: Alle skal sette inn sine krefter og gjøre hvad de kan, for at den kommende slekt ikke skal oppleve det samme som vi har opplevd. Det skal ikke gjenta sig mer! Dette krav får ikke glemmes, ikke en dag og ikke en time. Alt hvad vi gjør, må underordnes dette krav: fred og rettferd. Glemmer vi det, da er alle ofre forgjeves, alle bestrebelse forfengelige.

Arnulf Øverland.

1945

NORSKE JØDER UTSLETTET

Ble såpe for herrefolket

10 av 1000 overlevde Auschwitz

30.5. Dr. Leo Eitinger er en av de fem som man med vissnet vet har overlevd av de i alt ca. 1000 norske jødene som ble sendt til Tyskland i 1942/43. Han forteller:

I den første transporten i november 1942, var det 700 mennesker, spebarn og gamle inntil 80 år. De ble fraktet i låste kuvogner og led mye vondt, da de hverken fikk mat eller drikke. Ved ankomsten ble 200 arbeidsføre menn plukket ut sammen med noen friske og sterke piker. De andre ble lastet på store lastebiler og ført til Birkenau. Der ble de tvunget til å kle av seg og jaget inn i et «bad», mødrene med barna på armen. Døren ble låst og en SS-mann kastet gjennom et vindu i taket gassbomber med blåsyre inn. Etter en tid var det hele over, og likene ble trukket ut med jernkroker. Dette arbeidet gikk på skift døgnet rundt.

Håret ble klippet av likene og sendt til tyske fabrikker. Under likhaugene ble det gravd groper

for at fettene skulle samle seg. Dette ble brukt til såpe.

De andre som fikk leve inntil videre, ble tatovet med fangenummer, iført de tynneste klesfiller og satt til morderisk arbeid som sementbæring, steinbæring og liknende. Mange ble slått halvt ihjel på arbeidsplassen, og når de ikke lenger var arbeidsføre, ble de sendt til Birkenau eller fikk en dødsbringende sprøyte fenol.

Mange frøs ihjel på appellplassen der de måtte stå i timer. Andre omkom av dysenterien som herjet forferdelig, mens atter andre ble skutt fordi de ikke klarte å gå i rekene til og fra arbeidet.

Da vi i januar i år evakuerte

Auschwitz, var vi bare ti av oss igjen. Fem kom til Buchenwald og derfra via Danmark til Norge. Opplysninger om de andre savnes.

Vi hadde inntrykk av at danskene i alminnelighet klarte seg bedre da den danske regjering hyppig intervenerte på deres vegne.

TRANGT I FENGSELENE

25.5. Inntil i dag er det arrestert 10 000 landssvikere. Det er mangel på fengselsplass og kapasitet ved domstolene, så de mindre fiskene går inntil videre fri.

DØDSLEIRE I NORD

blitt levende begravd, og der er en mengde gravplasser for de tyske ofre.

Slik bodde russerne i leiren ved Brennelv i Forsanger — i jordhytter små som musehull i polarnatten.

EN ULYKKE!

Berggrav mot dødsstraff

30.5. I en kraftig artikkel i «Kirke og Kultur», går redaktør biskop Berggrav imot at dødsstraff skal tas i bruk i landssvikoppgjøret. «Hver fullbyrdet dødsdom vil bety en ulykke for folkets sak», skriver biskopen.

LEVENDE BEGRAVD

14.6. Narvik er et av verdens mest kosmopolitiske steder, skriver Aftenbladets utsendte medarbeider. Der er nordmenn, svensker, amerikanere, engelskmenn, russere, franskmenn, polakker, belgiere, nederlendere, serbere og til og med en del grekere, samt tusener av tyskere i samleleirene.

Ingen har glemt sporene tyskerne har etterlatt seg i distriktene. Ved fangeleiren i Beisfjord et stykke fra Narvik er flere fanger

på Saltfjellet.

R

er det funnet
er 500 russere
r for lde,

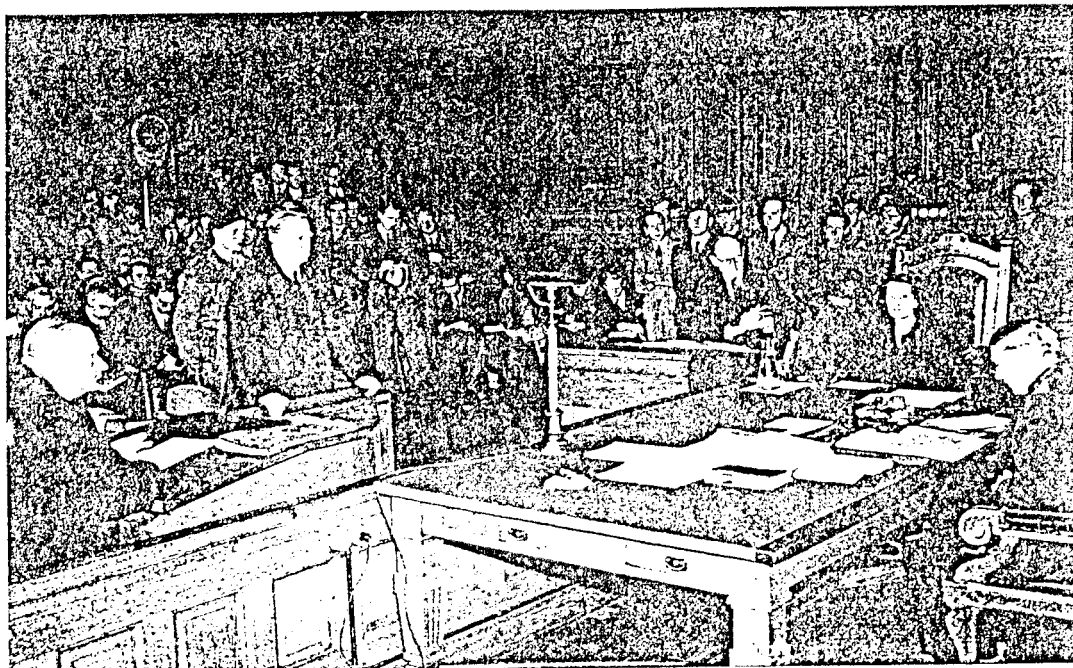
VOI

K

vi fått nytte
elpsomhet og
i. Men frem-
strømmen i
ør. Forleden
fra den vesle
st med mat.
i konvoi med
mer en rekke
Danmark har
som har gitt

1945

QUISLING

26.5. Vidkun Quisling ble i dag fremstilt i forhørsretten.
— Ingen har gjort mer for Norge enn jeg, sa den tidligere minis-

MISTET

Lysegratt blårutet skjerf mistet vegen Bygdøy sjøbad sønd. middag. Dusor 1 par br. silkestrømp. T. 45004 - 13021.

Etterlysning av saker forsvunnet fra Slottet, Bygdøy kongsgård og Kongssæteren.

Innbo, kunstgjenstander, servise, dekketøy m. v. som tilhører Det kgl. slott, Bygdøy kongsgård og Kongssæteren bes tilbakelevert til slottsforvalteren, Det kgl. slott, Oslo, snarest mulig. Opplysninger som kan føre til at disse kan komme tilrette bes meldt slottsforvalteren skriftlig eller i telefon 51380 mellom kl. 9—11.

terpresidenten. Tyskerne satte meg under et voldsomt press. Jeg måtte til og med avslå benådningssøknad fra min egen fetter da han ble dødsdømt.

Quisling ble av dommer G. Gulbrandsen fengslet for tre måneder. «Retten finner at siktede med skjellig grunn mistenkes for straffbart forhold ...» het det i fengslingsbeslutningen som dommeren dikterte til protokolls, Quisling påkjærte på stedet.

Fem ganger dødsstraff?

25.5. Siktelsen mot Quisling er utformet i fem punkter. Hvert av dem kvalifiserer til dødsstraff.

Det første gjelder hjelp til fienden i en krigssituasjon.

De tre neste dreier seg om Quislings forsøk på å forandre statsforfatningen med ulovlige midler.

Det siste gjelder hans ansvar for at politifullmektig Gunnar Eilifsen som nektet å medvirke ved arrestasjoner, ble dømt ved standrett og skutt. Quisling avslø benådning.

Eksplasjon — 21 drept

17.8. En voldsom eksplosjon på kaien i Grønli kostet 21 mennesker livet og knuste vinduer over halve Oslo.

Det var tre ammunisjonslektre som sprang i lufta under lasting. Lektterne skulle til Færder for å dumpe lasten.

Siktelsen utvides

21.8. Ved begynnelsen av lagmannsrettssaken mot Quisling i dag, opplyser aktor, h.r. advokat Annæus Schjødt at tiltalen er utvidet med et sjette punkt, nemlig at Quisling allerede i 1939 var i forbindelse med Hitler og tyske myndigheter for å provosere fram en tysk okkupasjon av Norge. Anklagen bygger på dokumenter som er funnet i tyske arkiver, et notat fra bl.a. Alfred Rosenberg.

1.9. Riksadvokat Svend Arntzen nedla i dag påstand om dødsstraff for Quisling.

1945

Trandumskogen

Patriotene visste ikke at de var dødsdømt!

18.6. Utgravningene av tyskergravene på Trandum har fått et sjokkerende omfang. Av merker på et tre, fikk man mistanke om at det fantes en grav her oppe. For en tid siden fikk politiet tak i selveste den tyske sjefsbøddelen i en tysk

leir ved Lyngdal. Han påpekte frivillig seks graver. Men det er nå klart at det er atskillig fler, og at minst hundre nordmenn, de fleste ikke oppgitt som dødsdømte, er skutt her. SS-bøddelen, Oscar Hans, kjente tydeligvis ikke til alle.

Hans opplyser at nordmenn ble skutt på Trandum til oktober i fjor. Senere ble de skutt på Akershus, og etterpå senket i spesielle kister utenfor Nesoddtangen.

De henrettede fikk ikke vite at de var dødsdømte før de kom til Trandum. Der ble de bundet sammen to og to i overarmene og måtte selv gå inn til henrettelsesstedet i skogen. Ved de oppkastede gravene ble de stilt på kanten, fikk bind for øynene og ble skutt.

Quisling på Trandum.

QUISLINGS MINISTRE BÆRER LIK

19.6. Oppdagelsene i dødsskogen ved Trandum blir stadig mer uhyggelige. Skogen frembyr i dag et forferdelig syn. En rekke av de ledende norske nazister ble i dag brakt hit for at de ved selvsyn skulle få se at dette ikke er propaganda, som mange av dem har hevdet.

Utgravningene foretas av landssvikere fra Ila og kjente nazister fra Jessheim-distriktet. Ministrene Fuglesang, Lippestad og Stang er beordret til å bære likene inn i rettsmedisinsk institutt der identifiseringsen pågår.

20.6. I dag var også ministerpresident Quisling på besøk.

— Jeg hadde aldri ventet dette, erklærte han før han ble ført tilbake til Oslo.

22.6. Tallet på ofre i Trandumskogen er nå kommet opp i 147.

FREDSMARSJ

Frontkjempere får ha fast eiendom

3.9. Høyesterett har avsagt dom i den første frontkjempersak. Fem frontkjempere som var idømt til litstap, fikk omgjort dette til begrenset rettighetstap og beholder dermed sin rett til å eie fast eiendom. Dommene ble ellers uforandret.

For ikke så lenge siden var hele Norge på fellesferie. Nå går hele Norge fredsmarsj. Spenstig ungdom mellom ti og nitti trasker landeveiene så det er en fryd. Deltagelsen i Norge er betydelig større enn i Sverige med dobbelt så mange innbyggere, og den praktfulle pokalen som H. M. Kongen har stilt opp til det seirende lag, blir i landet — vår eneste landskampseier i år.

1945

Oppgjør HAMSUN I RETTEN

Knut Hamsun med bestyrerinne Torborg Bomdalen på gamlehjem.

24.6. «Jeg er jo bare en alminnelig gårdbruker».

Knut Hamsun ble i går fremstilt for sorenskriver Stabel i Sand forhørsrett.

Hans tunghørthet vanskeliggjorde forhandlingene betraktelig.

Hjemmestyrkene får uniformer

De nye, gråblå uniformene gjør hjemmestyrkene mer offisielle. Armbindet har hittil vært eneste uniformseffekt. Her får en soldat hjelp til å bli militært presentabel.

— Har De vært medlem av NS? spurte sorenskriveren.

— Det kom en mann ved navn Sjur Fuhr og satte et merke på meg og en fra Arendal med et skjema jeg skulle undertegne.

Men jeg ble dratt inn i det. Et skubb fikk jeg også da Kongen og Regjering forlot landet. Jeg for min del er jo bare en alminnelig jordbruker og så har jeg skrevet noe. Jeg er tilhenger av kongedømmet, en kan ikke komme forbi at Norge alltid har vært et kongedømme. Men så gikk det ikke bra dette med krigen. Jeg har forresten ikke før nå i det siste fått rede på at det er begått mord og brukt tortur.

— Ville De ha stått i NS hvis De hadde visst det?

— Spørsmålet er vidtrekkende. Med sinn og samvittighet hørte jeg til i NS, men jeg har egentlig ikke satt meg ordentlig inn i det. Det kan nå se ut som om jeg vil bagatellisere min kontakt med NS. Det vil jeg ikke. Jeg står inne for det jeg har gjort. Jeg vil ikke ha noe redusert.

Det ble avsagt tre måneders fengslingskjennelse over Knut Hamsun. Retten ga tillatelse til at han oppholder seg på Grimstad sykehus. Formuen ble tatt under offentlig forvaltning.

RAZZIA

Besluttsomme norske og allierte styrker gjennomførte hyppige razziaer etter angivere og forbudte varer i militærleirene. Her på Terningmoen.

NKP og AP — ett parti?

29.5. I sitt første landsstyremøte etter krigen vedtok Arbeiderpartiet enstemmig å tre i forhandlinger med Kommunistpartiet om samling i ett parti. Til forhandlere ble valgt Einar Gerhardsen, Martin Tranmæl og Trygve Bratteli.

Einar Gerhardsen ble enstemmig og med akklamasjon valgt til formann i partiet.

GENERALENE DRAR HJEM

17.7. Den tyske overkommando i Norge som til nå er bevart for å avvikle besettelsen, er oppløst. General Böhme og hans stab som omfatter 22 generaler og 11 admiraler, er sendt ut av landet. En fjerdedel av de 364 000 tyske okkupertene er fremdeles ikke reist.

Dødsdom

„Det norske folk har skylden”,

sier Quisling

6.9. Quisling var redd for at Norge skulle komme til å dele Polens skjebne, hevdet hans forsvarer, Henrik Bergh i lagmannsretten.

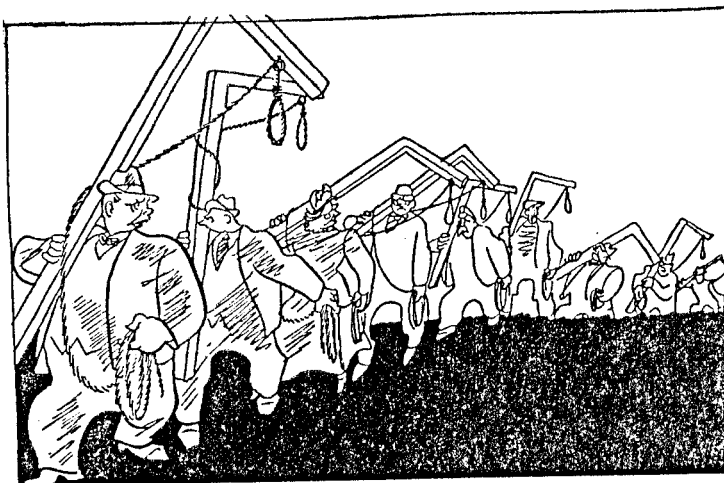
Motstanden den 9. og 10. april var et forsøk på å hevde vår nøytralitet og ingen krig. Quisling hadde ikke planlagt noe kupp 9. april, han ble overtalt til å forsøke å danne regjering av dr. Scheidt som kom til ham tidlig om morgenen, og han etterkom oppfordringen fordi han fikk forståelsen av at en slik regjering ville Hitler anerkjenne.

Om dødsstraffen sa Bergh at den ikke har vært praktisert her i landet siden 1876. Den ble innført ved provisorisk anordning av 3. oktober 1941. Høyesterett har fastslått at disse anordningene er lovlige, men man kan i hvert fall ikke idømme dødsstraff for forhold før denne tid.

Quisling ville ikke være diktator. Han kunne ha flyktet da freden kom. Den belgiske nazifører Degrelle var i Oslo 6. mai og fløy til Spania fra Førnebu. Quisling kunne ha blitt med. Terboven hadde også stilt fly og u-båter til hans disposisjon. Men han valgte å bli.

7.9. Man snakker om gäten Quisling, men man burde snakke om gäten det norske folk, sa Quisling i sin sluttrepplikk. Jeg så med profetisk klarsyn hva som ville komme. Om ikke tyskerne hadde kommet

SALONG-DOMSTOLENE

Mange som ikke selv torde våge skinnen under krigen, mener å ha funnet en sjanse til å rehabilitere seg. (Henry Imsland.)

9. april, ville vi likevel ikke ha fått være i fred. Da ville russerne og de allierte ha invadert oss, og så ville Norge ha blitt krigsskueplass. Tyskernes innmarsj var Guds dom. Det norske folk og dets ledere har skylden, men jeg skal dømmes.

DØDSDOM

ble avsagt over Quisling i dag 10.9. kl. 14.

Quisling skutt

24.10. Justisdepartementet meddeler:

Kongen har i statsråd i går avslått fru Quislings benådningssøknad på vegne av sin mann. Dommen er fullbyrdet ved skytning i morges kl. 2.40, og de pårørende er underrettet kl. 9 i formiddag.

Hemmelige våpenfabrikker

— A bli slått, men aldri gi opp, det er å seire, sa ordfører Arnfinn Vik da han i Oslo åpnet en utstilling som viser litt av det illegale Norge under okkupasjonen.

Oppfinnsomheten var utrolig. Der er radiomottakere i gebiss, fyrstikkesker og strykejern.

Heller ikke pressefronten lot seg stanse av mangel på utstyr. «Friheten» ble for eksempel trykket på en presse som ble utlånt fra Teknisk Museum. Mye av utstyret kom ellers fra fabrikker som arbeidet for tyskerne. 20 verksteder produserte deler til sten guns uten at andre enn de impliserte visste hva delene skulle brukes til. Montering og prøveskyting skjedde på to verksteder som også satte på britiske merker. 800 sten guns med 4000 magasiner og 15 000 ladeapparater, samt miner og håndgranater i tusentall ble til på denne måten.

100

Utkommet i Oslo.
Under utsendelse utenbys.
Willy Brandt:
KRIGEN
I NORGE
Fra 9. april 1940
til 8. mai 1945.
Aschehoug.

1946

RINNAN AVGRUNNER AV ONDSKAP

Henry Rinnan bærer sin SS-jakke, den han ble arrestert i. Han har sivile klær, men foretrekker å møte slik, kanskje for å stikke seg fram foran de andre som er hverdagslig sivile.

Han kan sin rolle utenat, den er innøvd gjennom hundrevis av forhør. Uten et notat kan han hente fram hva som helst av navn, data og begivenheter fra sin glimrende hukommelse.

Forræderne havnet nesten i England

3.5. Statsadvokat John Lyng, aktor i Rinnan-saken, fortalte i dag en åndeløst lyttende forsamling om den virkelige bakgrunnen for tragedien som er skildret i Sigurd Evensmos bok «Englandsfarere» og i filmen av samme navn.

Rinnans to medarbeidere blandet seg med flyktingene som lå klar i Ålesund, og det skyldtes bare en tilfeldighet at de to forræderne ikke ble med til England. De befant seg allerede på skøyta på vei utover da det oppsto noe kluss som gjorde at de måtte søke til land igjen. Dermed fikk de to sjanse til å gi beskjed, og resultatet ble at atten av dem ble drept. Den nittende var Sigurd Evensmo.

Da filmapparatene begynte å surre, var han et villig objekt og smilte et litt skjevt smil som på en eien-dommeligg måte la et lysblaff over ansiktet som nesten bare består av panne. Han er nr. 1.

Ble mishandlet i skolen

Han har ikke alltid vært det. Han var det ikke på skolen eller i vennskap med jevnaldrende. Han ble skubbet bort fordi han var deformert, og barn er grusomme. Grusomheten ble en fryktelig boomerang. Bilselgeren Rinnan hadde ikke hellet med seg, heller ikke ekspeditøren. 9. april var han med i krigen som sjåfør i forsyningsvesenet.

Men alt i juni gikk han i tysk tjeneste, og 1. mars 1942 opprettet han Sonderabteilung Lola som tyskerne gjorde ham til sjef for. Nå viste det seg at han hadde fremragende evner som administrator og organisator. Men ordrene han ga, gikk

ut på å ta liv. Sonderabteilung Lola hadde reisende spioner og provokatører langt utenfor Trøndelagsfylkene. Firmaets omsætning av døde og mishandlede nordmenn steg stadig. I Jonsvannsveien 46 utspiltes scener som kunne være fra den spanske inkvisisjon, mennesker ble drept og mennesker ble slått til krøplinger.

De dypeste avgrunner

Den norske utgaven av hertugen av Alva sto høyt i tyskernes gunst, men han later ikke til å ha slått mynt på affæren. Hans motiv var ikke pengebegjær, bare makt. Han steg til dypeste avgrunner av ondskap og råskap, for samtidig å kunne stige til høydene som sjef, som fører.

Rinnans øyne stjeler seg mot de 60—70 tilhørerne, flere er det ikke plass til. På et galleri sitter han som av et godt hjerte ga Rinnan to blå øyne ved arrestasjonen i fjor.

11 dødsdommer i Trondheim i dag Fire innstilt til benådning

20.9. Klokket fem minutter over åtte erklærte lagmann Nissen retten for satt.

Litt før halv åtte kjørte politibilene opp foran tinghuset med sitt

lass fra Volla fengsel. Der var hele Rinnan-banden med unntak for Rinnan selv som holder til i et lite fengsel bak tinghuset.

Forts. neste side

1946

Svikerne

130 000 MISTENKELIGE PERSONER

NS fikk ikke ødelagt sitt medlemskartotek før frigjøringen. Dette danner stammen i politiets landssvikerkartotek med i alt 60 000 navn. I tillegg har man kartoteket som ble bygd opp i Sverige under krigen med navn og opplysninger om alle nordmenn som viste unaksjonalt holdning, i alt om lag 70 000

navn, samt frontkjemper- og hirdarkivene. Alle disse opplysningene er samordnet med hovedkartoteket som nå omfatter om lag 130 000 navn.

Det norske „fantomet“ avslørt

Kidnappet kvinner, utga seg for Gestapo- og Heimefront etter som det passet.

23.1. Hvem er Rottenikken? Mange nektet å tro at denne mannen som dominerte førstesidene det siste okkupasjonsåret som et eksempel på heimefrontens «terrorister», overhodet eksisterte.

Men Rottenikken, alias den 33 år gamle sementsøperen Rolf Erling Knutsen, er i aller høyeste grad levende.

Hans gjerninger skal nå belyses i retten. Knutsen som i 1943 var dømt 11 ganger, rømte fra Opstad i 1944 og ble skoggangsmann. Overfor en bonde utga han seg for heimefrontmann, og mannen ble senere funnet død på gården sin mens hans kone var medtatt av et voldsomt psykisk sjokk. Overfor en annen bonde utga han seg også som heimefrontmann på jakt etter angivere, mens en kvinne som han truet med kniven, måtte holde følge med ham i dagevis. I andre tilfeller har han terrorisert folk han kom i kontakt med, ved å utgi seg for Gestapo-agent.

Rolf Erling Knutsen.

11 dødsdommer . . .

Både banden og Rinnan ble ført direkte opp i rettslokalet forbi et helt regiment av bevæpnede konstabler. Inne i rettslokalet marsjerte de inn i buret og tok oppstilling ved fotlenkene som veldresserte jakthunder. De har jo gjort det samme i fjorten uker nå.

Etter at vaktene med like stor rutine hadde låst fangene fast, strømmet de som hadde klart å sikre seg adgangskort inn i lokalet. Rinnan så ut til å nyte den oppmerksomhet han vakte, nå for siste gang.

Noen minutter over åtte begynte lagmann Nissen å lese domskonklusjonene. Alle reiste seg, og det klirret uhyggelig i fotlenkene til de tiltalte. Rinnan sto i giv akt og mottok dødsdommen med et skjært smil. Han nikket oppmuntrende til de ti som ble dømt etter ham.

Opplesningen av dommen tok flere timer. I alt ble det elleve dødsdommer, 8 dommer på livsvarig fengsel, mens resten fikk fra 2½ til 20 års fengsel.

21.2. I går kveld avla biskop Fjellbu besøk i cellene hos de dødsdømte.

100—150 dødsdommer bare i Oslo

Flertallet nordmenn

28.6. — Bare i Oslo regner vi med 100—150 dødsdommer, sier inspektør Pettersen ved Landssvikavdelingen.

— De fleste av disse er vel tyskere?

— Nei, det er ikke mer enn 30—40. Resten er norske stapiere, torturister og folk som har deltatt i eksekusjoner.

GÅ HUSMORVEIEN!

Ta huspost og lær noe som gagnar Dem hele livet. Som gift får De neppe bruk for stenografi, ekspedering eller fabrikkarbeid. Husstell derimot — — —

Godt betalt er det også. I avisene finner De hver dag gode husposter.

Husarbeid er samfunnsarbeid!

Gå De husmorveien, oppdager De snart garantimerket for kjøkkentøy.

HØYANG

ALUMINIUM
DET IDEELLE KJØKKENTØY

MORGENPOSTEN

er dømt til 210 000 kroner i inndragning for sitt forhold under okkupasjonen. Selv om avisen ble tvangsnaifisert hadde den et objektivt ansvar og fortjeneste. Dommen får betydning for en rekke andre aviser som fortsatte å komme ut under nazistisk ledelse.

KVINNER I UNIFORM

Oslo-politiets første embetskvinne er Ragnhild Haslev, en av tre kvinnelige fullmektiger ved Landssvikavdelingen. Innen politiet pågår det en strid om hvorvidt de tre skal bære uniform. Politimester Welhaven mener nei. Kvinnene mener ja.

eilung Lola og provo- Trønde- omsetning nordmenn nsveien 46 unne være sjon, men- nesker ble

unner

v hert a rnes g å ha statt motiv var makt. Han ter av ond- tidig å kun- m sjef, som

seg m e er det e ter han som nnan to blå fjor.

dag

Der var hele unntak for til i et lite

s. neste side

1946

RIKSRETT?

Kraftig kritikk fra granskningskommisjonen

4.12. Undersøkelseskommisjonen av 1945 er ferdig med første del av sitt arbeid. Innstillingen som blir offentliggjort i dag, konkluderer med at en tidlig mobilisering neppe ville ha avverget angrepet på Norge i 1940, men utenriksminister Koht,

forsvarsminister Ljungberg og statsminister Nygaardsvold må tåle hard kritikk for hendingene omkring 9. april. Om stortingsflertallet i 1940 heter det at «det ble intet nødanker i farens stund».

Kommisjonen har bestått av h.r.advokat Gustav Heiberg (formann), professor Arne Bergsgård, h.r.advokat E. F. Eckhoff, professor O. Hallesby, professor Sverre Steen og fylkesmann N. Thune med cand. philol. Helge Sivertsen som sekretær.

også etter kommisjonens mening sterkere ha ledet utenriks- og forsvarspolitikken enn tilfellet var. Enda kraftigere er kritikken mot Stortingets presidentskap for dets opptrreden i riksrådsforhandlingene med tyskerne sommeren 1940.

Også ros

Protokollkomiteén skal nå lage en innstilling til odelstinget som avgjør om det skal reises Riksrett. På ett punkt får imidlertid Regjeringen ros: I tiden etter 9. april var den våken. Fra det øyeblikk den ble klar over situasjonen 10. april da det tyske forslaget om regjering

gen Quisling ble avvist, fortjener den anerkjennelse, mener kommisjonen.

Også Administrasjonsrådet og Høyesterett blir fordelaktig omtalt, men Hjemmefrontens leder, Paal Berg, unngår ikke kritikk.

Omfattende arbeid

Kommisjonen har vurdert regjeringen Nygaardsvolds utenriks- og forsvarspolitikken fram til 7. juni 1940, administrasjonsrådet, riksrådsforhandlingene, Høyesterett og nyordningen av kommunene i 1940.

Presidentskapets rolle

Innberetningen gir ingen vurdering av det konstitusjonelle ansvar, det blir Stortingets sak å avgjøre, men den setter utenriksminister Koht og forsvarsminister Ljungberg i et lite flatterende lys. Statsminister Nygaardsvold burde

STATSMINISTER GIKK INN I NS

7.10. Tidligere statsminister og fylkesmann i Buskerud, Jens Hunsleid, ble i januar dømt til tolv års tvangsarbeid, samt bot og inndragning av 80 000 kroner. Saken er anket til Høyesterett.

— Hunsleid var en av Quislings bitreste fiender, sa forsvareren h.r.advokat Finn Schjødt. Han gikk inn i NS fordi han var livredd. Han kjente Quisling som en farlig psykopat og fant at dette var den eneste måten å beskytte seg selv og sin familie på. Hunsleid lå på tidspunktet for innmeldelsen under for en fullstendig angreppspsykose.

RIKSRETT

— Den eneste som forsto at det skulle bli krig i Norge var Quisling. Og hvem ville høre på ham! (Bliz)

Nidkjærhet gir straff

Forvirring om tyskerarbeid

3.12. Hva skal en gjøre med de 80000—90000 nordmenn som tok arbeid for tyskerne? To slike saker er på dømt i Høyesterett, i det ene tilfellet ble en mann dømt, i det andre frikjent. Ingen var medlemmer av NS. Hovedforskjellen ser ut til å være den nidkjærhet de la ned i arbeidet. I et rundskriv fra riksadvokat Arntzen legges det vekt på arbeidets art og den situasjon arbeiderne befant seg i, om arbeidet var nødvendig for å underholde familien.

„Dumt, feigt og simpelt“

7.12. — Stortingets presidentskap sølte oss til, sa overlege Johan Scharffenberg i et kraftig foredrag i Juristforeningen i går. Det har vanæret Stortinget ved sin holdning. Det har handlet dumt, feigt og simpelt.

Straffene

NARVIKS FORSVARER FORSVARER SEG

14.4. Sju år etter den dramatiske april-natten da en tysk jageravdeling i mørke og snøstorm feide inn Ofotfjorden og senket «Eidsvold» og «Norge» før Narvik ble okkupert, blir begivenhetene på nytt rullet opp i Oslo Tinghus. Oberst Konrad Sundlo står tiltalt i den militære lagmanns-

retten for at han 8. og 9. april unnlot å orientere folkene sine om faren som han hadde fått varsel om, og for at han ikke forsterket vaktholdet da han fikk vite at tyskerne var underveis. Under okkupasjonen ble han en av Quislings fremste hjelpere.

— Jeg kunne like godt forsøke å stanse en lastebil med en pinne under hjulene. Det er sannheten om Narvik, sa Sundlo i retten.

Sundlo ble idømt livsvarig fengsel.

Konrad Sundlo.

JUSTISMINISTER I RETTEN

3.6. Quislings justisminister, Sverre Riisnæs, har i lengre tid vært til mentalobservasjon. Da rettssaken mot ham begynte i dag, måtte han bæres inn i rettslokalet. Da lagmann Cappelen erklærte retten for satt, skrek han så voldsomt at lagmannen ikke kom til orde. Dommeren bestemte så at saken skulle fortsette uten ham, men slik at Riisnæs ble gjort kjent med vitneavhørene og sakens gang.

Dødsdommer stadfestet

14.5. Høyesterett stadfestet i dag 7 av dødsdommene i Rinnan-saken. To fikk sine dommer omgjort til livsvarig fengsel, mens resten enten ikke var anket eller allerede avvist av kjæremålsutvalget, blant dem Rinnans.

DØDSSTRAFFENE

En kunne forstått en massakre i mai 1945, en gjengjeldelse i uhemmet hat og hevnløst. I 1947 er eksekusjonene bare bestialske. Dødsstraff er ingenting annet enn fysisk vold i den groveste form. Den er et tilbakefall i mørke, til straffen som rå gjengjeldelse.

Men tenk på hva de gjorde mos oss. Jo, jeg tenker på det, og at det altså er disse menneskene som har lært oss å straffe så etisk talentløst.

Landssvikordningen (har noen hørt en falskere låt) er et symbolsk ord for norsk lov etter tyskertiden, sammensatt av det norske landssvik og det tyske anordning. Geniet som fant på den symbolikken bør ikke gå anonym over i historien.

Aksel Sandemose.

Fangevoktere arrestert

17.12. Tre av fangevokterne ved Volla fengsel der Rinnan-banden holdt til under rettssaken mot dem, er avsatt. En er arrestert, mistenkt for å ha stått i forhold til de dømte kvinnene i banden.

Alle tre nekter seg skyldige.

Det er deilig
å sole seg uten å behøve å tenke på
en kaffe kaffe. Da har jo

FØNIX
HJEMMEFARGER

FABRIKANTER: HANS POUlsen & SØN - OSLO

NS-folk fikk ødelagt møblene

10.12. NS-folk som ble arrestert, — ble også for en stor del kastet ut av sine leiligheter og møblene deres satt til lagring. I Oslo er en stor del av møblene ødelagt. Når så eierne kommer for å få tingene sine igjen, blir de avkrevd leie som de ikke kan betale.

— Var det ikke slike tilstander vi skulle unngå? spør kontrollør Hasselborg som har sagt opp sin stilling i dag.

OPPROP

23.5. En lang rekke kjente personligheter fra vårt kulturliv, næringsliv, kirken og universitetet offentliggjør i dag et opprop mot dødsstraffen. «I dag er det vår store moralske oppgave å bygge opp igjen respekten for liv. Det har fra gammel tid vært god skikk at når seier var vunnet, følte man trang til å gi sin takknemlighet uttrykk gjennom benådning, heter det.

1947

Gåten Hamsun

DIKTEREN STRAFFES PÅ PUNGEN

16.12. Grimstad står i sentrum for oppmerksomheten fra hele Norden i dag. På tiltalebenken i Sand herredsrett sitter den nå 88 år gamle dikteren Knut Hamsun. Han er for

Hamsun i retten.

gammel til å gå i fengsel, men erstatningsdirektoratet vil ha en halv million kroner av ham for hans propaganda. For en uke siden ble Marie Hamsun dømt til tre års tvangsarbeid pluss inndragning av 125 000 kroner.

Rettsak i mørke

På grunn av strømrasjoneringen går lyset klokka tolv, men i rettsalen er det ordnet med provisorisk lys. Etter at riksadvokaten avslø å reise straffesak, har Hamsun oppholdt seg ved gamle hjemmet i Landvik som han nekter å forlate.

Artiklene

På rettens bord ligger en bok på 213 maskinskrevne sider. De er avskrifter av hans artikler under okkupasjonen.

VIGELANDSPARKEN VOKSER

Striden om Vigelandsanlegget fortsetter etter hvert som det vokser ferdig. I løpet av sommeren er storparten av de 36 skulpturene rundt monolitten kommet på plass. Fontenen har fått vann. Livshjulet er under støpning mens avslutningen mot nord, Slekten, står i gips.

— Jeg vil bidra til at mitt synderegister blir ordentlig og moralsk opprullet. Jeg har sett at de har vært flinke til å forsvare seg i disse rettene med sakførere og prokuratorer, men alle disse flinkhetene har ikke hjulpet noe. Det er mest statsadvokatenes påstand man har tatt hensyn til.

Idiotiske spørsmål

Men det har ikke jeg noe greie på. I begynnelsen kom mange politikonstabler fra Grimstad med mange papirer som jeg ikke leste. Så ble jeg lukket inne i en anstalt i Oslo hvor man skulle få meg sinnssyk. Her måtte jeg svare på alskens idiotiske spørsmål.

Det som skulle felle meg til jorden, er ene og alene mine artikler. De står der jo. Det er bare å lese dem. Og jeg står ved dem nå som før.

Dør og isolert

Hamsun fortsatte å forklare at han under krigen hadde vært fullstendig isolert i tillegg til at han var døv. Han leste bare Fritt Folk og Aftenposten, og der sto det ikke noe om at det var galt det han skrev, tvært imot. Og Reichskommissariatet maste stadig for å få flere artikler fra ham.

SISTE

Herredsretten dømte i dag Hamsun til å betale 425 000 kroner i erstatning.

6.11. Forfatteren Kristian Elster d. y. er død.

Han eide kultur — god, gammel norsk kultur og god, moderne europeisk kultur. Det var fullt av fruktbar spenning i ham. Spenning mellom fortid og nutid, mellom land og by, mellom Sundfjord og Oslo. Og ikke minst: mellom trangten til uvøren, festlig karikatur og gleden ved solid virkelighetskildring.

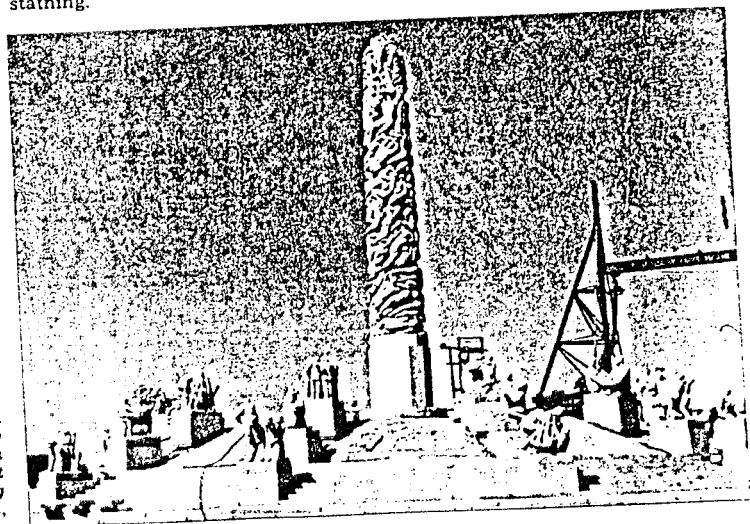
Philip Houm.

BOTSGANG

7.10. Lovens kvern er utrettelig. Det har en bonde i Gudbrandsdalen fått erfare. I 1943 fikk han bot for å ha levert for liten smørkvote. Myndighetene var den gang meget rause med slike bøter, og tok ikke hensyn til at to av kuene kunne være syke. Forleden dag ble han hentet av to uniformerte konstabler klokken seks om morgenen. Han ble tatt med på politistasjonen for å gi forklaring på boten som han hele tiden har nektet å betale, både under de gamle og de nye myndigheter.

Gammelost blir doktoravbandling

Magister Sigurd Funder har tatt doktorgraden på temaet gammelost. Det sies at avhandlingen var bedre enn osten.

1948

Før 9. april

INGEN RIKSRETT MOT REGJERINGEN

26.7. Etter et års nøye studium av granskningskommisjonens innstilling, er flertallet i Stortingets protokollkomité kommet til at det ikke er grunnlag for riksrett mot noen som var ansvarlig for politikken før 9. april. Mindretallet (de borgerlige repre-

sentantene) mener at det fins et slikt grunnlag overfor statsminister Nygaardsvold, utenriksminister Koht og forsvarsminister Ljungberg, men at en riksrettsak likevel ikke vil gi noen opplysninger slik at en sak er nødvendig.

Nygaardsvold: Jeg imøteser historiens dom med ren og rolig samvittighet

Johan Nygaardsvold.

19.10. I et temperamentsfullt innlegg i Odelstinget hvor Granskningskommisjonens og Protokollkomitéens innstilling ble behandlet i dag, erklærer tidligere statsminister Nygaardsvold:

Innstillingen er skjev og tendensiøs når den bare beskjeftiger seg med utenrikspolitikken før 9. april. Utenrikspolitikken må ses på bakgrunn av forholdene her i landet i 30-årene. Krisen herjet. Jordbruket, fiskeriene og industrien var rammet. Sult og arbeidsløshet var vanlig. Det er sannelig ikke samfunnets fortjeneste at datidens ungdom ikke gikk moralsk til grunne.

Forsvaret FIKK penger

Da Arbeiderpartiet la fram sitt kriseprogram, var det noen som da krevde at forsvarspolitikken skulle komme først? I årene 1935 — 40 utførte vi et stort, økonomisk gjenreisningsarbeid. Da de internasjonale

forholdene ble tilspisset etter 1936, økte også bevilgningene til forsvaret.

Ondskapsfullt

Granskningskommisjonen har ikke villet forstå det. Dens bemerkninger er gjennomført ondskapsfulle.

Kommanderende general har etterpå uttrykt at hvis han hadde visst at det skulle kjempes i tilfelle angrep, ville han ha foreslått mobilisering før. Jeg kan huske at jeg som fungerende forsvarsminister allerede i 1939 ga helt klar beskjed om det.

Selv om mangt kan bebreides regjeringen, vil komitéen likevel peke på at Nygaardsvolds raske og klare nei til det tyske ultimatum, vil lyse inn i fremtiden. Et annet nei trenger frem gjennom pessimismen, nemlig Kongens nei til Quisling. Videre får Hambro og Torp rosende omtale.

Protokollkomitéen er imidlertid atskillig mer kritisk enn Granskningskommisjonen i sitt syn på administrasjonsrådet. Det ble et hjelpeorgan for tyskerne, og motstanden var brutt da arbeidet på Fornebu kom i gang. Særlig uheldig var opprettelsen av nemnda for industri og omsetning. Da administrasjonsrådet trådte tilbake, hadde tyskerne hele det norske næringsliv under kontroll. Det var uheldig at en del av landet fikk et legalisert samarbeid med okkupanten, mens en annen del fortsatte kampen.

Presidentskapets medlemmer besto ikke prøven under riksrådforhandlingene. Et riksråd ville ha blitt en motregjering.

Fylkesmennene burde ha vist større motstand overfor nyordningen av kommunene og tatt avskjed, mener Protokollkomitéen.

Om kritikken mot statsministerens handlinger 8. april, bemerket Nygaardsvold at han ikke hadde annet å gjøre enn det som ble gjort, nemlig å orientere Stortinget og utenrikskomitéen. Kommisjonen godtar ikke hva regjeringens medlemmer har forklart om mobiliseringen. Jeg imøteser historiens dom med ren og rolig samvittighet.

Åndelig terror

Nygaardsvold gikk sterkt i rette med mindretallet i Protokollkomitéen for at det ikke foreslår riksrett. Dermed oppkaster komitéen seg til dommer. «Den dømmer meg til å lide under åndelig terror hele mitt gjenværende liv», sa Nygaardsvold.

6.12. En gruveeksplosjon i Kings Bay på Svalbard har kostet femten mennesker livet.

1952

Polemikk

HOEL OG LANGFELDT I FORRYKENDE OPPGJØR

Sigurd Hoel.

Hadde Knut Hamsun
„varig svekkede
sjelsevner“?

19.2. Knut Hamsun er død, 91 år gammel.

MINNEORD

Av villført troskap, sviktet han sine venner, sviktet han sitt land. Ingen av oss står så høyt eller så utenfor at han kan sette seg på dommerstetet og si det siste avgjørende ord.

Sigurd Hoel

Gabriel Langfeldt.

Hvorfor ikke før?

Det er i sannhet en heltemodig positur Hoel nå inntar. Enn om dette var kommet før? For eksempel i rettsoppgjøret mot den store dikter eller iallfall før han døde?

Gabriel Langfeldt

Vi visste ikke

Professor Langfeldt søker å velte ansvaret for den behandling han utsatte Hamsun for over på «de av Hoels åndsfrender som tidde still da den store avdøde dikter var i søkelyset». Ingen av oss visste eller hadde mulighet for å få vite hva professor Langfeldt foretok seg med Knut Hamsun.

Sigurd Hoel

En tung plikt

Den psykiatriske undersøkelse ble beordret av riksadvokaten. Hoel har stilt seg i klasse med dem som ikke hadde moralsk mot til å si fra i tide, men som nå føler trang til å harsellere med dem som i embets medfør måtte påta seg den tunge plikt å sette seg til doms over landsmenn.

Det kan vel med hensyn på de svekkede sjelsevner være tilstrekkelig å peke på at Hamsun under

krigen hadde en, sannsynligvis to hjerneblødninger. Jeg finner det riktig, ikke minst av hensyn til den historiske dom over Knut Hamsun, å burde understreke at den rettspsykiatriske erklæring ikke er blitt angrepet fra noe saklig hold. Uttrykket «varig svekkede sjelsevner» krever en rent rettslig fortolkning.

Gabriel Langfeldt

Tortur

Når en mann blir mentalundersøkt av sine undermenn vil det lett oppstå misforståelser.

Men hvor fantes den psykiater som i begavelse var Hamsuns overmann?

Den tanken som jeg og flere med meg hadde, kan uttrykkes sånn: Vi er vel nødt til å kjøre med de professorene vi har.

La meg innrømme at jeg ikke var fremsynt. I dag ville jeg ha protestert. Det skyldes dels at jeg i løpet av disse seks årene har lest atskillig

mer av professor Langfeldt og dels at jeg har lest Hamsuns siste bok. Den viser tydelig nok at professor Langfeldts undersøkelse ble en tortur for den gamle mannen.

Hvis det inntrykk skulle feste seg at Knut Hamsuns varig svekkede sjelsevner i hvert fall var atskillig bedre enn professor Langfeldts usvekkede, så kunne det lett hos en og annen oppstå en varig svekket tillit til den slags undersøkelser.

Sigurd Hoel

Lagn og hevnlyst

Jeg vil nødig tro at Hoel har slukt rätt de skildringer om min adferd som Hamsun gir i sin bok. De er bevislig en interessant blanding av usannheter (løgn?), sansebedrag og vel kanskje ikke så lite hevnlyst.

Rettspsykiatri bør Sigurd Hoel iallfall for fremtiden ikke innlate seg på.

Gabriel Langfeldt

Professoren dikter

Professor Langfeldt erklærer at Knut Hamsun lider av varig svekkede sjelsevner.

Like etterpå skriver Hamsun en bok som jeg (og en rekke andre kritikere) erklærer på mange måter er et mesterverk.

På dette grunnlag kommer professor Langfeldt med en ny erklæring: At jeg foretar en «dikterisk flukt fra ansvar og facts».

Jeg tror det er tillatt å si: Her er det for en gangs skyld professor Langfeldt som er dikter.

Sigurd Hoel

OVERSKUDD

14.1. Det mest bemerkelsesverdige trekk ved den økonomiske utviklingen i 1951 var den sterkt bedrede stillingen i vår utenriksøkonomi, sa finansminister Trygve Bratteli da han la frem statsbudsjettet på 3,7 milliarder kroner for 1952 i dag. For første gang etter krigen har vi overskudd på vare- og tjenestebalansen med utlandet.

1952

Etterdønninger

FORSVARLIG RETTSOPPGJØR

60 000 er bøtelagt og dømt

21.1. Justiskomiteén i Stortinget har gjennomgått de klagene som er kommet inn mot landssvikoppgjøret. Flertallet, åtte av ti, erklærer at oppgjøret er skjedd på en forsvarlig måte når en tar i betraktning de vanskelige forholdene det skjedde under.

Straffutmålingen er blitt mildere etter hvert fordi en har tatt i betraktning påkjenningen i ventetiden. Misforholdene er søkt rettet ved benådning.

Mindretallet vil ha revidert en del dommer.

Resultatet av oppgjøret ble at vi fikk 30 dødsdommer, vel 20 000 frihetsstraffer, 40 000 bøter og inndragninger og 37 000 henlagte saker.

NS, som før maktovertagelsen bare hadde 7000 medlemmer, fikk under okkupasjonen 42 200 aktive medlemmer, opplyste justisminister O. C. Gundersen under debatten.

VEIT HARLAN KOMMER TILBAKE

11 tyske filmer er av Direktoratet for fiendtlig eiendom solgt til en privat film distributor. Tre av dem er laget av opphavsmannen til den grove antisemittiske filmen «Jøden Süss», Veit Harlan.

Kommunale Kinematografers Landsforbund tok allerede i 1947 et initiativ for å få filmene utlevert til et filmmuseum. Det har altså ikke lyktes for de nå er dukket opp som kommersielle tilbud til kinoene.

Oslos kinodirektor, Aamot, har reagert meget skarpt på tilbudet og oppfordrer folk til å boikotte filmene.

Funksjonærene i Direktoratet for fiendtlig eiendom har tydeligvis ikke vært klar over hvem Veit Harlan er.

Nytt land er funnet – Maudheim-folket hjemme

28.2. Etter 2½ år er den norsk-britisk-svenske antarktisk-ekspedisjonen hjemme igjen. Ekspedisjonens leder, kaptein John Giæver kom med «Bretagne» til Oslo i morges.

Foruten kaptein Giæver var disse Maudheim-karene med: Meteorolog Nils Jørgen Schumacher, radiosjef Nils Roer og mekaniker Peter Melleby.

Kaptein Giæver forteller at han skal skrive en bok om sine opplevelser, mens vitenskapsmennene tar fatt på materialet som er samlet inn.

KARTENE FEILAKTIGE

De gamle, tyske kartene over Antarktis viste seg å være feilaktige. Ekspedisjonen har kartlagt 100 000 kvadratkilometer fra land og 500 000 kvadratkilometer fra fly.

— Vi slapp de vanlige problemene slike ekspedisjoner så lett utsettes for, med rivninger og slitasje på hverandre. Grunnen var at vi hadde mer enn nok å gjøre, og vi benyttet enhver anledning til å lage festlige anledninger. Fem nasjoner var representert, og dermed ble det fem nasjonaldager, — selv feiret jeg 50 års dagen der, sier Giæver.

En del av mannskapet på «Norsel» ved hjemkomsten.

DRAMATISK

har man imidlertid ikke vært forskånet for. Den 24. februar 1951 kjørte en weaselbil utfor brekanten og forsvant i polhavet. Av de

fire i bilen, overlevde bare den svenske fotografen Stig Hallgren som nå skal lage den første helfestens filmen fra Sydpolen.

Været var lunefullt og temperaturen varierte fra minus 47 til null grader med vindstyrke fra stille til orkan. Ekspedisjonen har også samlet meteorologiske data.

TEATERSJEFEN FIKK SPARKEN PÅ DAGEN

25.3. Teatersjef Kjell Stormoen ved Rogaland Teater er sagt opp med øyeblikkelig virkning. Grunnen er uenighet om teatrets repertoar mellom styre og sjef.

Oppsigelsen kom etter generalprøven på Christopher Frys skuespill «Fanger i natten», som ble etterfulgt av styremøte. Styret har tidligere vært imot eksperimentteater med den begrunnelse at man ikke har råd til det.

Stykket har alle muligheter til å vekke forargelse. Der sier menige soldater ubehageligheter fra prekestolen, og der bannes livlig.

26.3. I går kveld var det et livlig debattmøte i teatret etter premi-

ren. Styreformann Ole Bergesen måtte tåle kraftige angrep. Stykket har fått entusiastiske kritikker.

Tirsdag er lønnsdag

27.3. Sju billetter var solgt til forestillingen i kveld!

— Personlig skulle jeg ønsket vi kunne spille stykket hver kveld, men tirsdag er lønnsdag og hvor skal vi ta pengene fra? spør en bekymret styreformann.

1953

Forsvunnet i Sovjet

OTTO LARSEN VENTET BELØNNING – FIKK FANGEDRAKT

26.10. Fem norske frontkjempere og to sivilister ble utlevert fra Sovjet i Berlin i går.

En av sivilistene er Otto Marinius Larsen fra Kiberg. Larsen rømte i 1941 med en del av familien sin til Sovjet. En tid senere ble han sendt tilbake som agent, og han opererte både på Varangerhalvøya og Sørøya. Der var han til 1944 da han rømte til Sverige for ikke å

bli tatt av tyskerne. Etter frigjøringen kom han tilbake til Norge.

Utpå sommeren 1945 fikk han melding fra Sovjet om at han sammen med to kamerater som han hadde arbeidet med på Sørøya, var velkommen til Sovjet til et tre ukers opphold for å få en velfortjent belønning.

Men så hørte man ikke noe mer fra de tre. Familiene i Kiberg ble engstelige og etterlyste dem gjennom Utenriksdepartementet. Først etter to år kom svaret. Den ene, Ragnar Mikkelsen, var død i fangenskap. De to andre var dømt til ti års straffarbeid for «fiendtlig innstilling til Sovjet-Samveldet».

Men nå er altså Larsen utlevert, mens tredjemann er sporløst borte.

27.10. Bladet «Tromsø» har i dag snakket med Larsen som forteller at han reiste til Murmansk i 1945 for å hente fiskeskøyten til broren og noen klær. Da ble han arrestert. Anklagen gikk ut på at han hadde røpet sovjet-russiske stats-

hemmeligheter under oppholdet i Sverige.

— Hadde De det da?

— Ja, men ti år var for mye.

Om flukten til Sovjet, forteller han at de var 36 mennesker, halvparten menn og resten kvinner og barn, som dro til Murmansk før tyskerne kom til Finnmark i 1940. Der ble han sammen med to andre, Emil Isaksen og Ragnar Mikkelsen, vervet til etterretningsarbeid og sendt til Sørøy. Oppdraget var å sende opplysninger om tyske skip som passerte.

— Vi sendte og sendte, men senderen var for svak og meldingene kom ikke fram. U-båten som skulle hente oss etter seks måneder, dukket heller ikke opp.

Tyskerne oppfanget imidlertid meldingene, og etter hvert var det mange mennesker som kjente til deres oppholdssted. De fant det derfor tryggest å dra til Sverige. Der ble de sendt til en norsk leir og fortalte nordmennene hva de hadde vært med på.

Dette var det russerne fant så graverende at de alle tre ble sendt i tvangsarbeid, først til Arkangelsk der Mikkelsen ble skutt, og senere til en leir ved Moskva.

10.11. I et rettslig avhør i dag forklarer Larsen at russerne hadde fått tak i en rapport han ga til det norske rettskontoret i Stockholm i 1944. Det åpne spørsmålet er hvordan den kom i russernes hender. Russernes anklage var bygd på at han overfor de norske myndigheter hadde røpet sitt oppdrag i Norge, og materialet var denne rapporten.

Skulle ofre livet

12.11. Lederen for den kommunistiske motstandsgruppen under krigen, Peder Furubotn, sier i et avisintervju i dag at linjen var at man ikke under noen omstendigheter måtte flykte til Sverige. Det var Larsens plikt å ofre livet om nødvendig.

13.11. Kommunistavisen «Friheten» mener dommen over Larsen var rettferdig. Han brøt eden han hadde gitt til Den røde hær og ble dømt som deserterør.

HALLO HALLO!

Ventelistene på telefon er lange som onde dr. Bare i Oslo er kartoteket på 17 000 navn. Det blir ikke noe skikk på det før staten bevilger penger, sier Televerket.

SKAPSPRENGER BODDE I FENGSEL

30.11. En 23 år gammel skapsprenger som satt i varetekt i Drammen Kretsfengsel, har kunnet gå inn og ut av fengselet som han ville — riktignok uten vaktenees vitende. Mens politiet etterforsket en skapsprenget på Star Maling og Lakkfabrikk, lå gjerningsmannen og sov ut etter sine anstrengelser i cella.

Mannen har lagd et hull i cellegolvet. Så har han krøpet under golvet til kjelleren i Drammens Rådhus hvor han fant nøkleemner som han har fitt til slik at han kunne bare låse seg ut når han hadde behov for det.

HENRETTELSEN

ROSENBERG

20. juni 1953.

Ekteparet Rosenberg ble i natt henrettet i den elektriske stol. Over hele den vestlige verden var det store demonstrasjoner. Ekteparet var lovet benådning hvis de ville tilstå spionasje, men de nektet til siste øyeblikk.

De satt der dømt. For krig i fred.
Vi satt og tidde. Dømte med.

Det rike land. En frihets stat.
Så verdens ledende — i mat.

Hyll nå deg selv. Din dollarprakt,
av frihet falsk, har vår forakt.

Og i forakt vi bøyes ned.
Vi satt og tidde, dømte med.

Bjørn Rongen.

ARK

en liten
åbruk med
er at hele
tull. Ikke
st og ke
en russere.

RAS

G

reste benk
kjempstor
inn i bus-
trikken, som
Drøbak. Vi
ble jeg sit-
timer før
neg ut

bard

menneskeliv.
nesker har
p. A/ å
v om uuyk-
disk. Berg-
ntatte gan-
strideparte-

eddert en ar-
dde hørt et
n sikrer seg
en eksplo-
l og krabbet
gs jernbane-
arbeidskame-
rt foredraget,

Torp går

LEI AV JOBBEN — ELLER STRID OM PRISENE?

Gerhardsen tar motvillig over igjen

15.1. Oscar Torp og hans regjering innleverte i går avskjedssøknad. Sjelden er et regjeringsskifte omgitt av så mange gjetninger. I det siste er det blitt kjent at både statsministeren og flere av hans statsråder er leie av jobben og ønsker avsløsning. At det har vært rivninger mellom regjeringen og deler av stortingsgruppen er heller ingen hemmelighet. I sin

avskjedstale i kringkastingen i går, bekreftet Oscar Torp det indirekte.

Særlig har prisutviklingen skapt misnøye innen LO og blant stortingsrepresentantene.

— Av personlige grunner ville jeg helst ha sluppet å bli statsminister igjen, sier stortingspresident Einar Gerhardsen. Jeg har hatt tre gode år nå.

BLODVEIEN

Scene fra «Blodveien».

26.2. Opprinnelsen til den norsk-jugoslaviske filmen «Blodveien» som nå går for fulle hus landet over, var en avisartikkel som forfatteren av filmen, Sigurd Evensmo, skrev. Evensmo reiste til Korgen sammen med en jugoslav, Milenko Milovic, som hadde vært fange i serberleiren der under krigen. Milenko klarte å flykte til Sverige, og nå ville han finne igjen dem som hjalp ham.

Tyskerne fornærmet — filmen stoppet i Cannes

— Visst er filmen brutal, men den er mild sammenliknet med virkeligheten, sier Sigurd Evensmo. Fangene var der for å bli drept, og de visste det. Det hendte at tyskerne gikk inn i sykestua og kvalte folk med hendene, eller at man satte fyr på en brakke med innestengte fanger.

— Men kan det være nødvendig å rippe opp i gamle sår?

— Glemmer vi nazismens misgjerninger, er vi blitt virkelige tapere. Skal vi stryke ut historien og late som om den aldri har hendt?

25.1. I år skal alle kvinnene se ut som Audrey Hepburn. Hoftene skal være gutteslanke, magen borte, og håret kort over svanehals. Miss 1955 bærer også todelte klær og greskinspirerte hatter ifølge Paris' motehus.

Det er ikke befolkningen jeg angriper, men systemet, nazismen, hvor den enn måtte forekomme, sier Evensmo.

27.4. Juryen i Cannes har besluttet ikke å vise «Blodveien» ved filmfestivalen, da den vil fornærme den tyske nasjon.

Prins Harald 18 år

21.2. I dag fyller prins Harald 18 år og blir juridisk voksen. Han får sitt sertifikat. Prøven har han allerede avlagt. Konge kan han likevel ikke bli før han fyller 21 år.

På Oslo Katedralskole ble fødselsdagsbarnet i dag mottatt med fanfarer, elevråd og rektor i høytidelig oppstilling. Fra skolen fikk han Christian IV's historie i to bind.

— Det er første gang i løpet av

LANGFELDT VIL REVIDERE HAMSUN

7.2. Professor dr. med. Gabriel Langfeldt har bedt Gyldendal fjerne de avsnittene som handler om ham og hans klinikk i Knut Hamsuns bok «Paa gjengrodede stier». Boka skal nå komme i Hamsuns samlede verker.

— Det som står der om Psykiatrisk klinikk kan virke uheldig på publikum og jeg kan dokumentere at det er direkte usant, sier professoren.

— Dette kan ikke vi, men bare Hamsuns arvinger avgjøre, sier direktør Harald Grieg i Gyldendal.

27.4. Politiet har henlagt mortifikasjonssaken mot Hamsuns bok.

Prins Harald i KNAs bursdagspresang.

skolens 800-årige historie at vi har hatt en vordende konge blant elevene, sa rektor Karsten Heli under et arrangement som ble avviklet i skolegården i 15 kuldegrader. Deretter gikk prinsen til sin fransktale sammen med klassekameratene.

nlhyst

stet i

ehusplas-
aper sta-
for dem
dt til å ta
ressi
tiet.

år gam-
lle i Hor-
forbrytel-
ammel og
fengselet
l kvinne i
bodd å
me. å
dd henne,
hun bare

i landet
sinnssyke
til ved sy-

FOFOTEN

lir det

t for stor-
e i Lofoten.
fordrer til
n, forman-
Stortinget
ar oppford-
i sin egen
et.

over til de
m gir bedre
ysten sprer
ymring for
re med den
utenlands-
ir fle og
vordsj... I
bestemmel-
trålen, me-

kr. 6.57
» 4.92
» 6.48
» 4.28

» 9.69
» 9.38

idlene.

Røster fra en annen tid

TORTURISTEN BLIR BESTEBORGER

Nekter for at han har gjort noe ulovlig

30.1. Den tidligere Gestapo-sjef i Norge, Helmuth Reinhardt, er arrestert etter at han i 20 år har levd et aktverdigg liv som overrettsassessor under sitt tidligere navn, Helmuth Patschke, i Baden-Baden. Arrestasjonen ble foretatt etter press fra det juridiske dokumentasjonssenter i Wien.

På Victoria Terrasse — Reinhardts eget hovedkvarter i Oslo under krigen — etterforskes nå saken mot ham på nytt.

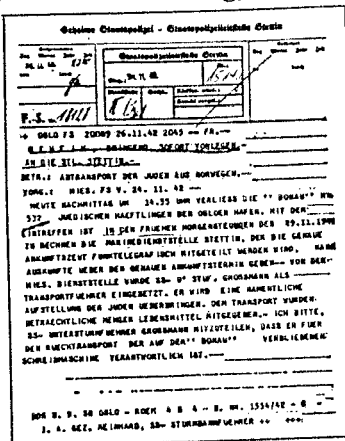
Riksadvokat Aulie har ikke tatt stilling til om Norge skal kreve Reinhardt utlevert. Tyskerne har opplyst at han vil bli stilt for retten i Baden-Baden. Blant tiltalepunktene er deportasjonen av norske jøder til Tyskland under krigen.

LOVLIG

Reinhardt nekter seg skyldig og hevder at han bekjempet partisaner og sabotører på lovlig vis.

I Tyskland har han giftet seg på nytt med sin tidligere kone etter at hun ble erklært enke. Han har drevet et forlag som gir ut næringspolitiske tidsskrifter.

4.2. Kriminalsjef Lars L'Abée-Lund sier at han personlig ikke

532 jøder sendes i dødsleir. «Husk skriemaskinen», telegraferte Sturm-bannführer Reinhard i sin melding om transporten. Reinhard ble anmeldt av det iraselske dokumentasjonssenter i Haifa.

finder noen grunn til å etterforske Reinhardt-saken.

RENVASK AV QUILSING?

21.4. Den engelske forfatter Ralph Hewins har gitt ut en bok, «Quisling, profet uten ære», der han ikke bare forsøker å renvaske Quisling, men også reiser stygge beskyldninger mot lagmann Solem som administrerte rettssaken mot ham.

— Boka er en frekk historieforfalskning, sier både Annæus Schjødt som var aktor i Quisling-saken og Sven Arntzen som var riksadvokat under landssvikopp-gjøret.

Makkverk

1.6. Boka er et nynazistisk makkverk av skitneste vann, tappet av grumsete, stinkende kilder, erklærte Kolbjørn Varmann i Stortinget, der han krevde aktiv innsats fra utenriksstaten og presse-tjenesten for å korrigere Hewin's vrengebilde av Norge.

Hewins dekket i 1945 Quisling-saken for «Daily Mail».

25-ÅRS MINNE

10.4. 45 veteraner fra kampene på Midtskogen, der en gruppe tyske soldater på jakt etter Kongen og Regjeringen ble stanset av nordmenn som improviserte et forsvar under ledelse av Olaf Helset 9. april 1940, var til stede da Kong Olav i går la ned en krans til minne om de falne.

Straks etter dro Kongen videre til Elverum der han la ned krans på bauten «Kongens nei». 29 representanter fra storting og regjering 9. april 1940 deltok i den gripende høytideligheten. Hele landet markerte i går 25-års dagen for 9. april.

6.2. Den pyntelige borgeren herr Patschke torturerte meg personlig på Victoria Terrasse, forteller den 51 år gamle Henriette Danielsen, som nå er 80 prosent invalid. Da hun ikke ville snakke fikk hun bare beskjed om at hun var dødsdømt — uten rettergang.

En av Reinhardt underordnede, Siegfried Fehmer, ble henrettet i Norge etter krigen.

EN FESTLIG ANLEDNING

8.2. De gjenlevende offiserer og soldater i den tyske 163. infanteridivisjon skal den 9. april i år feire 25-års jubileet for sin innsats i Norge. Arrangementet finner sted i festlige former i Berlin.

Ikke synd å krige, sier Oslo-bispen

8.4. Oslo-bispen Johannes Sme-mo er intervjuet av Bjørg Øyde-gard i «Dag og Tid», om det femte bud i denne militæroppdrustningens tid. Sme-mo sier:

— De ti bud er laget for individet, ikke for samfunnet. Kirken har derfor aldri nektet for at samfunnet har i sin makt å ta liv. Budene forbyr ikke dødsstraff, de forbyr ikke krig eller militær-makt, og Kirken har derfor heller aldri godkjent den tankegang at det er synd å være med i krig. Samfunnet er en gud-dommelig makt. Gud vil samfunn, ekteskap, stat. «Pasifisme er en vill-førelse», erklærer biskopen.

MOE!

feiret den 20-eren på skøyter, r. At det var en hvor folk kastet endene mens det ke rekorder, en vi fikk en ver-banen etterpå: d avfall måtte fjerne. Og al-tingte de første itene og lomme-

MFLY

mest effektive enskjente Phan-frakte åtte tonn lernefysiske og på bese Norge NATC elser i ss som sentrum opp i en hastig-ter i timen, eller astighet, og kan ormal flyhastig-

at oberst Harry stret r gjorde og de plass i ssammenheng.

skal opp fra 70 andevei. fra nå av gir vi prutningsmann, tiets sjef, Pål og ikke 81 eller lle med en ngy-ainus halvannen or disse grensene

FROM RUSSIA WITH LOVE

AGENT 007 JAMES BOND ER HER IGEN!

SEAN CONNERY

TECHNICOLOR

Suksessen fortsetter på

ELDORADO

KL. 16.45 - 19 - 21.15

9. APRIL 1965

NEI TIL TYSKE ATOMPLANER

Delta i de vest-tyske påskemarsjer mot atomvåpen

Start i Lübeck påskeften 17. april kl. 13.00. Avslutning i Hamburg 2. påskedag kl. 16.30.

OPPLYSNINGER OG PÅMELDING: Kampanjen mot atomvåpen

Kr. Aug. gt 19, rom 613. OSLO 1. Tlf. 20 24 64 (tirsdager 1130-1500 og onsdager 1730-2000) eller tlf. 28 03 72.

Besøktjenesten
til Narvik Røde Kors har innkalt til årsmøte 31. januar på Røde Kors-huset, og styret vil ha inn saker som skal behandles.

Frelsesarmeen
Hjelpeforeningen skal onsdag ha sitt møte på korpsen. Torsdag blir det soldat- og venne-fest med servering og gang rundt juletræet.

Folkeuniversitetet
I Narvik har i kveld to orienteringsmøter. Først holdes et møte om fagopplæring for retningsledere, deretter skal det orienteres om utdanning for barnehage-assistenten.

Narvik Husmorlag
har i kveld medlemsmøte i Menighetshuset.

Bechterowgruppa
i Narvik har i kveld møte på Nordsjemen.

Frank Arntsen
har takket nei til å bli jordbruksjef i Ballangen. Rigmor O. Hauge var i reserve, men rådmannen vil heller sette henne som miljøvern- og plan-sjef, og utlyse plan stillingen som jordbruksjef.

Villaveien skole
vådde i fjor i salen i spørrekonkurransen «Fem på i NRK». I år skal Sigerfjord representere Nordland i finalen, og Villaveien har sendt vegerådingene tilbake med lykke til.

Gerd Michaelsen
har søkt konsesjon på å overta tre skogteiger i Eneves, og søknaden er anbefalt av formannskapet. Men til fylkesutvalget er innstilt på at staten skal bruke sin forkjøpsrett til fordel for kommunen.

Havna

Malmekjenningen
I kat. Oslo Elit.
På havna. Ingen.
Ventende: 11. Exemplar 14.
Mærsk Tapah.

Tidewannet
Høyvann kl 07.14 - 260 cm
og kl 19.31 - 255 cm.
Lavvann kl 01.13 - 125 cm
og kl 13.46 - 147 cm.

Nordlandskspresen
Fra Narvik til Svølvar:
Mand til og med fred kl 15.15.
Søndag kl 12.00.
Fra Svølvar til Narvik:
Tors til og med fred kl 08.15.
Fredag kl 20.30.
Søndag kl 18.00.
Søndag kvær med sydgående
Nordlandskspresen,
i Svølvar til Bodø kl 16.15.

Valutakurser

US dollar	6 896(16 780)
Tyske mark	436 23(4 36 19)
Svenske kroner	90 47(90 18)
Danske kroner	110 95(111 01)
Gjylde	389 16(389 35)
Belg. franc	21 994(21 798)
Pond	10 523(10 582)
Svenske franc	520 14(519 22)
Franske franc	126 13(126 46)
Lire	0 4176(0 41 70)
Yen	6 244(6 09 70)
Øst. schilling	62 00(62 03)
Franske mark	141 59(142 22)
Kanadiske dollar	4 850(4 82 98)
Perlet	5 091(5 095)
Isøskov	4 214(4 210)
Islandske	9 901(9 891)
Iske pond	10 453(10 444)
Grøske dollarer	2 81(2 813)
LCU	8 2986(8 3037)
SEK	9 85062(9 86817)

- Tyskere uvelkomne til frigjøringsjubileet

SJERNET: Oberstløytnant (RT) Odd Jørgensen fra Bjerkvik går sterkt mot at staten til avløse general Dietl som leder til frigjøringsjubileet i Narvik. (Foto: Jan Steen)

AV FINN OLSEN
- Av en artikkel i Fremover torsdag 5. januar, opplytter jeg det slik at general Dietls sønn skal inviteres til Narvik i forbindelse med vår markering av 50 årsjubileet for slutt på andre verdenskrig. Sammen til den avløse østerrikske general Dietl skal i Narvik møte lederne til den franske general Dehnbuurt for et forsonende håndtrykk.
- Det må de gjerne få lov til, men da får de holde seg langt borte fra frigjøringsjubileet, sier oberstløytnant Odd Jørgensen trossen.

Venn og fiende
Det er i et brev til parksjef Tor Akselsen i Narvik kommune o bordsenningen Harry Vant har lansert ideen om et møte mellom venn og fiende fra andre verdenskrig.
- Generel Dietl ledet de tyske paratroppene som landet på Narvik april 1940, den franske brigade, general Dehnbuurt ledet i 1940 de franske troppene ved Narvik.
Harry Vant har til kommunen for

neralen om at hans datter og sønnen til general Dietl skal møtes i Narvik og ta kvitandre i hånden, som et symbol bevis på at de unge ønsker å leve i fred og vennskap.
Men dette taffer ikke i smak hos oberstløytnant Odd Jørgensen, som ser sin personlige mening, samtidig som han hevder å snakke for mange krigsveteraner og pårørende.

Hitlers yndling
- Som offiser og med seks famillemedlemmer som tok del i kampen for ledet landet våren 1940, og senere under krigen, reagerer jeg sterkt negativt på et forslag om at sønnen til Dietl skal være en guest under frigjøringsjubileet.
- Det er tydelig at Dietl var en av Hitlers yndlinger, og at Hitler vurderer hans innsats i Narvik som et stort meritt.
- Den 17. juli 1940 ble Dietl kalt ned til Tyskland, og av Hitlers egen hånd ble generalen utdelt det beste Jernkorsets Ridderkors med Ekkelev som utmerkelse. Val det ut som et av Hitlers yndlinger.

grad, sier oberstløytnant Odd Jørgensen.
- Vi skal bli våre feire 50-årsdagen for frigjøringen. Da skal vi minnes og i arbeidslighet hedre de kvinner og menn som ga sine liv i kampen mot fienden.
- Vi skal og å ha medfølelse med de mange etterlatte som fortsatt har dype sår i sin utside på grunn av tap av et kjært famillemedlem.
- Det er vår plikt å minnes alle disse som lever på sin måte på dette landet og som sammen med våre allierte gjorde at vi i dag kan leve i et trygt og godt land.
- Vi hedrer ikke minnet om disse menneskene ved at vi inviterer familien til den som personlig ledet angrepet i vår område, og pålente oss store tragedier. Det må ikke komme noen av general Dietls familie til Narvik i alle fall ikke til jubileet, sier oberstløytnant Odd Jørgensen.
- Han understreker at han ikke noe i mot general Dietls etterkommere personlig. Det er navnet og personlighet som har vært så fast i okkupasjonshistorien.

Vil spore opp nye medlemmer

AV JENS R KNUTSEN

Narvik Lokallag av Norske Redningshund, søker etter ny rekruttering for å møte et pågående generasjonsskifte.

Laget er nå for tiden nede i en bølgedal, etter at de siste årene har møddert et stort frafall av både lit eldre medlemmer og hunder.

- Vi har alltid hatt stor aktivitet med mange medlemmer som har søkt hit på eget initiativ. Mulig det kanskje er årsaken til at vi ikke har vært flinke nok med å markedsføre oss selv for å tilrekke ny rekruttering, sier en av veteranene i laget, Aage Sørensen.

Derfor planlegger vi å bruke ekstra mye tid i vinter for å legge forholdene til rette for de som har lyst til å prøve denne farten for aktivt friluftsliv, som i aller høyeste grad og er samfunnsnyttig.

- Det hele starter opp på torsdagskveld med å gi en generell innføring i om hvordan man helt fra starten av gjør det for å trene opp en brukshund helt fram til godkjenning som redningshund. På søndag samles så alle interesserte på Bjornfjell til praktiske øvelser og demonstrasjoner både for de som har med seg hund og de uten. Uken etter tilbringer vi hele helgen på Bjornfjell med overnatting i hytte og til en mer grundig start av opplæringen for de som vil gå videre, forteller Aage Sørensen.

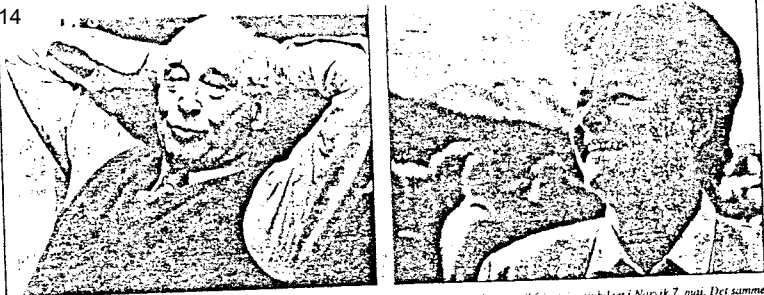
HARSTAD KULTURHUS

STORSALEN
MANDAG
16. JANUAR
KL 19.00

Elsa Lystad
ET FANDENS FRIENTIMMER
av Eva Sævi
800 pr. 140, 75,-
Billetter tilgjengelige
810 33 133. Billettarenaen
77 06 78 90 (på tir 12.00-14.00)
Post
RIKSTEATRET

ANKERET 2000
Ankeret kl 19.00 (15 år)
THE MASK
Mca kl 20.30 (15 år) siste dag!
SPESIALISTEN
Ankeret kl 21.00
(inkl ungdomskone)
FREDRIKSSONS FABRIKK
- THE M

"FREMOVER"
TIRSDAG 10/1 1995

11. NARVIK. Den kjente motstandsmannen og milorgleder under krigen, Jens Chr. Hauge, er invitert til frigjøringsjubileet i Narvik 7. mai. Det samme er statsminister Gro Harlem Brundtland og regjeringsrepresentanter fra Norges allierte under krigen. (Arktisfoto)

Store navn til Narvik og frigjøringsjubileet

Hans Majestet Kong Harald, statsminister Gro Harlem Brundtland og milorgleder Jens Chr. Hauge vil alle delta under avdukingen av det nasjonale Fri-

hetsmonumentet i Narvik 7. mai. I tillegg er det invitert regjeringsmedlemmer fra flere av Norges allier-

AVSPENNINGSMIDDEL

Bukkene begynner å falle på plass for den høydedelige markeringen i fredshylen søndag 7. mai. Allerede har det endt tid i ven klart at Hans Majestet Kong Harald skal frihetsmonumentet på Parkanla- ket. I tillegg ventes både statsmin- ister Gro Harlem Brundtland og den kjente motstandsmannen og milorgleder under krigen, Jens Chr. Hauge til Narvik for Hauge ved avdukingen.

Regjeringsnavn
- Vi regner videre med flere

høytstående representanter fra land som var våre allierte under krigen. Det kan være snakk om regjerings- representanter, uten at jeg for være mer konkret per i dag når det gjelder navn, opplyser Dag Bertrav, som leder den nasjonale komiteen for frigjøringsjubileet. Fredag er bergrav i Narvik for å delta ved et møte i den lokale jubileumskomiteen.

- Da regner vi med å få de siste bukkene på plass med hensyn til jubileet.

Veteraner
Hva som er klart er at 55 krigsveteran- er fra seks allierte nasjoner

kommer til Narvik i eget fly om morgenen 7. mai. Veteranene rep- resenterer Canada, USA, Frankland, Polen, Frankrike og Russland.

- Land som alle sto oss spesi- nar under siste verdenskrig, sier Bertrav.

I tillegg er det invitert en rekke bu- kke veteraner, som kjempet i Nar- vik-fetnings-

- Selv om vi legger hovedvekten på ÅG med veteraner fra Narvik- uken, så er dette jubileet først og fremst et nasjonalt jubileum. Vi skal avduke et nasjonalt Frihets- monument som viser et takk blant an- net til våre allierte, sier Bertrav.

I tillegg til selve avdukingen, som etter planen skal finne sted klokken 15.00, omgir gudstjeneste klokken 11.00 og en mottaks- etter avdu- kingen i det offisielle programmet.

«Den annen part»

Når det gjelder spørsmålet om deltakelse fra tysk side under jubi- leet svarer Bertrav:

- Vi finner ikke grunnlag for å invitere representanter fra den an- nen part til slike spesielle arrang- ementer som det i Narvik. Den tyske ambassadøren vil på lik linje med alle sine kolleger i Norge bli invi- tert til markeringen i Oslo Spek- trum om kvelden 8. mai.

- Generalens dødssønnske var forsoning i Narvik

- General Bethouarts siste ønske på dødsleiet var at hans datter og general Diells sønn kunne møtes i Narvik. Nå skriver vi 1995 og tiden er for lengst inne til å grave ned 50 år gammelt krigshat. I de gamle liendene møtes til en stillferdig fredsgest i fredshylen.

AVSPENNINGSMIDDEL

Oppbløddingen kommer fra Harry Vant, Høde mannen som har tatt motstret til et fredsmøte mellom den franske generalens datter og den tyske generalens sønn under frigjøringsjubileet i fredshylen Nar- vik i mai år.

General Bethouart ledet i 1940 de franske troppene under kampene ved Narvik. Som motstander hadde han den østerrikske general Diell

Reagerer

De siste dagene er det kommet flere reaksjoner på torsdags Eukel- te mener tanken er god, andre at tyske representanter ikke har noe å gjøre ved den norske 50 års mark- ringen for frigjøringen. Vant har hevdende seg til Narvik kommune med idet, som det vil bli tatt stil- ling til i nærmeste fremtid.

Harry Vant trakk general Bethou- arts datter under en reservediscus- sion fra hele verden i Sjøkvik i Østlandet sist høst. Da han ikke bare at Vant var norsk, forsatte han sin sin fars spesielle ønske.

Dødsleie

General B... ba på sitt dødsleie sin da... å jobbe for en forsoning i Narvik. Han ville

gerne at han skulle møte den tyske general Diells som i byen og at de to det skulle få hverandre i hånd, sa Vant. Han sa seg villig til å ha møtte om å være til Narvik, men sa det som en betingelse at også pol- ske, norske og britiske represen- tater var til stede ved en slik seremo- ni.

Han ønsket derfor et frigj- ringsjubileet det rette tidspunkt for et slikt møte, sier Vant.

I går, torsdag, gikk oberstløytnant (OB) Odd Jørgensen fra Bjerkvik ut i fremover og tok sterk avstand til forslaget om et forsoningsmøte un- der jubileet.

- Tyskere er uvelkomne til frigj- ringsjubileet, sa Jørgensen, som hevder han snakker for flere krigs- veteraner.

Gravlegg hatet

Harry Vant meikter seg kritikken, og understreker at han ikke ønsket å påtvinge komiteen noe som helst.

- Men jeg har snakket med folk i skolekomiteen, som var det første som møtte tyske soldater i kamp på høy tid å gravelegte krigshat, og bilber... get velkommen jeg gjør hel... dene fra den eldre n for de unge. De som er l... etter krigen og som un-

SISTE ØNSKE: Den franske general Bethouarts siste ønske skal ha vært at det kom i stand et forsoningsmøte i Narvik mellom krigens brite heider, re- presentert ved hans datter og den østerrikske general Diells sønn.

-sker fred og forsoning og en felles fremtid. Det er den slik markering skal være nyttig på, sier Vant.

Han har sagt seg villig til å for- midle kontakter til både Frankri- ke og T.Åland, men ønsker ikke å få kontakt med general Diells sønn for det foreligger en henvendelse fra Narvik kommune.

Kjøpte bil uten lov

SAI ANGEN: Han kan nok vente seg et oppgjør med påtalemyndig- heten, mannen som i går morges ble stoppet i Bakka av lensmannen i Salangen fordi han kjøpte bil med tilhenger uten lys.

Ved nærmere undersøkelser viste det seg at sjåføren, en mann i 30- årene, verken hadde førerkort eller vognkort. Etter avhør ble han dum- ret.

Skadd i branntillopp

En eldre mann fra Soløy i Lavangen ligger på Harstad sykehus med brannskader på hendene etter et branntillopp sist onsdag. Sa- ken ble først meldt til lens- mannen lørdag.

Det var etter at mannen ble inn- lagt på sykehus lørdag, å fikk vite om branntillopp, forteller lens- mannensjef Ole Rønningen i Fremover.

Branntilloppet skjedde ved 14. ti- den onsdag. Mannen oppdaget plutselig at en av lenestolene i stu- sto i full fyr. Ved egen hjelp greide han å bære stolen fra stua og ut på bakken, og tungt på den siden en større brann.

Mannens pådro seg imidlertid brannskader på hendene, og lørdag måtte han innlegges på Harstad sy- kehus for behandling.

I dag vil vi foreta nærmere un- dersøkelser av mannens hus for om mulig å finne brannårsaken, fortel- ler lensmannensjefen.

Slurper med bilbelte

LAVANGEN: Staten gikk glipp av 10.000 kroner i bilbelte gebyrer under en kontroll som lensmannen i Salangen hadde på Tenneshyll fra 11.07.08 tirsdag.

-Vi stoppet 20 biler i en promille- kontroll. Ingen av sjåførene hadde antydning til promille. Men til sjønnepid var tanken at bilbelte- seilende bare to av de 20 sjåfø- rene brukte bilbelte. Sjåførene slapp unna gebyrer på grunn av ka- pasitetsproblemer. Jeg var nemlig alene om oppdraget, forteller lens- mannensjefen Ole Rønningen.

Innbrudd

Et strømmagregat og et TV-appa- rat er stjålet ved et innbrudd i et bote i Skjoldalen.

Innbruddet har skjedd i tidsrom- met mellom klokken 17.30 mandag og 18.00 tirsdag. Tyvteier har kom- met seg inn i hvita ved å klatre et vindu. Spør i smen melder bote- forfatter at tyvgjeldet er kjørt bort i bil.

-Vi er interessert i tips fra publi- kum som skal hjelpe oss på vår et- tektingsarbeidet, sier lensmann i Anken. skadsen.

Fremover
Onsdag 11 - 95